

назарын аудару екендігін түсіндіру аса қажет, назарын аудару - тыңдату деген сөз. Мәтін туралы түсініктерін бекітуде диалог-мәтінге ат қойдыру тапсырмасын беруге болады.

Сонымен қатар мәтінмен жұмыс жасаудың тәрбиелік жағын да бастауыш саты мұғалімі әрдайым есінде сақтауы тиіс.

Қыстырма сөздердің тек сөйлемді ғана емес, мәтінді де «ұстап тұра алатын» қызметін таныта түсу үшін мынандай салыстырулар қолдануға болады:

Сөйлем

Кірпіш, біріншіден, барлық жерден табылатын саз бен құмнан жасалады, екіншіден, отқа жанбайды, суға ерімейді, үшіншіден, қатты аязда да шытынамайды.

Мәтін

Мындаған жылдар бұрын сәнді сарайларды кірпіштен салған. Кірпіштен үй салу құрылысшыларға өте ұнаған еді. Өйткені, біріншіден, кірпішті саз бен құмнан жасайды. Ал саз бен құм барлық жерден табылады. Екіншіден, кірпіш отқа жанбайды, суға ерімейді, үшіншіден, қатты аязда да шытынамайды. Ақырында, кірпіштен салынған үй қыста жылы, жазда салқын болады.

Қыстырма сөздерді өз сөйлеуінде пайдалана білу, мақсатын көздей білу, тапсырмалары бар жаттығулар жаңа буын қазақ тілі оқулықтарында берілген. Мысалы, 2 сынып қазақ тілі оқулығындағы 172-жаттығуда М.Төрежановтан «Кім ақылды?» мәтіні беріліп, мәтіннің соңғы («сонда екеуінің қайсысы тапқыр, ақылды болғаны?») жауапты «Меніңше, ... Сеніңше, кімдікі дұрыс?» қыстырма сөздері арқылы беру тапсырмасы қарастырылған.

Бұл әдіс те алдыңғы сияқты оқушыларды ұжым болып жұмыс жасауға үйретеді. Ақпаратты өз бетінше меңгеруге жағдай жасайды. Сөз астарын, құдіретін түсінуге бағыттайды. Сондай-ақ әдістің тиімділігі сабақтан тысқары қалатын оқушы болмайды, оқыған мәтінді түсіну оны түсінікті етіп айтып беру, оған қатысты ойын, пікірін білдіру арқылы оқушының тілі дамиды. Осылайша ұйымдастырылған оқу сабақтары арқылы ауызша қарым-қатысын қалыптастыру мүмкіндігі туады.

Қорыта айтқанда, мәтінмен жұмыс жасау арқылы салыстыру операциясын меңгерту оқу жұмысында, тіл дамыту мен ой дамытуда аса маңызды. Балалар салыстыру арқылы қазақ тілі курсынан сөз бен сөзді, сөз тіркесін, мәтін мен мәтінді, бастауыш пен баяндауышты, зат есім мен сын есімді т.б. айыра білуге үйренеді. Өзіндік белгілерін терең тануға жаттығады.

1. С. Рахметова. Қазақ тілін оқыту әдістемесі. – Алматы: Ана тілі, 1994.

2. Н. Құрманова. Сөз тіркесін оқыту барысында оқушылардың теориялық ойлауын дамыту әдістемесінің негіздері. – Ақтөбе, 2001. -298 б.

3. М. Балақаев. Қазақ тілінің стилистикасы. – Алматы, 2005. -317б.

4. Ф. Оразбаева. Тілдік қатынас: теориясы және әдістемесі. – Алматы: Білім. 2000. -208б.

5. К. Аханов. Тіл білімінің негіздері. – Алматы: Мектеп, 1974 ж.

6. Ә. Табылдиев. Тәрбие өрнектері. – Алматы: Мектеп, 1989. -143 б.

В статье рассматривается развитие языка на основе текста.

This article research analysis's basic of development language with help of text.

А. О. Тымболова

САХНА ТІЛІНДЕГІ ИНТОНАЦИЯНЫҢ БАҒАЛАУЫШТЫҚ-ЭКСПРЕССИВТІК ҚЫЗМЕТІ

Сахнадағы бейненің уақыт талабына сай өзгеріп отыруы да заңды құбылыс. Әр кезеңнің өз театры, өз бейнесі, өз шындығы, өз мінезі болады.

Кез келген ұлттың сахна өнері өзінің тегінен, түп-тамырынан, яғни, ұлттық өнерден бастау алады, көне ауыз әдебиетіне жүгінеді. Біз қарастырып отырған кезеңдегі сахна тілінің көркемдік қуаты, саздылық сипаты ерекше.

Сахнадағы интонация – екіпін, дикция, әуен, ырғақ, дем, үн, орфоэпия мәселелерін қамтиды.

Сахна тілінде сөздерді дұрыс айту нормасы бірінші орынға қойылады.

Суреткерлер тілі – қазақ тілінің бай жүйесін сөйлем құрылысын түрлендіруге, сөздің әсер ету қызметіне, ой астарының салмағын сөзге түсіруге, тілдік норманы көркем қалыптастыруға қызмет етті.

Сахнада сөзді үзіп-жұлқып сөйлеуге, сөздің аяғын жұтып, асығып-аптығып сөйлеуге, дауыс екіпінін дұрыс қоймауға, тыныс белгілерін терең ескермеуге болмайды. Яғни, сөйлеуші тыңдаушысына сөзді айқын, әуезді-әуенділігімен жеткізе білуі шарт. Сауатты актер тілдік қатынастың сапасын көрсетуі шарт.

Сахна тіліндегі интонация мәселесінің күрделі құбылыс екендігі айқын. Өйткені драматургиядағы басты нәрсе – тіл екендігін ескерсек, ондағы сауатты сөйлеу мәселесінің өзектілігі өз-өзінен түсінікті. Сахнадағы сөйлеу кезінде интонация аса зор рөл атқарады.

Интонацияның фонетикалық, коммуникативтік, стилистикалық, синтаксистік, эмоционалды-экспрессивтік, мағына ажыратушылық қызметінің барлығы

сахна тілінде айқын көрініс табады. Тілдің супер-сегментті тәсілдері фразалардағы сөйлеу толқынын, ырғағын анықтайды. Сондықтан, бүгінде интонация саласындағы ғалымдар интонация сегменттерін глобалдық әдіспен зерттеуді қолға алды.

Сахна тілінде интонацияның жиілігі, ұзақтылығы, қарқыны, интенсивтілігі анық көрінеді. Өйткені, онда сөйлеуші мен тыңдаушы арасында жанды байланыс орнайды. Сөйлеуші жеткізіп тұрған ойына өзінің эмоциясын қоса білдіреді.

Сөйлемнің логикалық мағынасы мен интонациясы тығыз бірлікте болады. Бұл оның қарым-қатынас қызметінің негізгісі болып табылады. Ежелгі заманнан-ақ интонацияны сахна өнерімен тығыз байланыстырған. Сахнадағы сөз кейде қарқынмен, кейде бірқалыпты айтылады.

Соның ішінде, интонация – поэтикалық мәтіннің мағыналық байлығын және фонетико-әуенді қырларын ашуда маңызды рөл атқарады. Интонация мағыналық және ритмикалық паузалар, логикалық екпін, ырғақты (темп) қамтиды.

Интонацияны фонетистер, фонологтар, синтаксис мамандары, әдіскерлер, әдебиетшілер әр түрлі аспектілерде қарастырып келеді.

Сөйлеудің акустикалық және перцептивті қырларын зерттегендер Л.П.Блохина, Л.В.Бондарко, Г.И.Бубнова, М.В.Гордина, Р.К.Потапова, Н.Д.Светозарова т.б.

Қазіргі тілімізде интонациялар өзіндік лингвистикалық қызмет атқарады. Интонациялар ауызекі сөйлеу тілінде бағалауыштық қызметті белсенді қозғаушы болып табылады. Сөйлеушінің қарым-қатынастағы жағымды және жағымсыз бейнесін ажыратуға көмектеседі. Просодикалық құралдардың негізінде, негізгі тонның жиілігі мен екпіннің айқындалуына ықпалын тигізеді.

Соңғы жылдары интонациялардың сөйлеушінің бір нысанға қарым-қатынасының эмоционалды көрінісін қарастыруға баса көңіл бөлінуде. Өйткені эмоционалдылық тілдік қатынас үдерісінің ажырамас бөлігі екендігі белгілі, ал интонациялар мұнда басты орын алады. Оның үстіне интонациялар сөйлеушінің эмоциясын білдірудегі бірден-бір көрсеткіш болып табылады. Орыс зерттеушісі Е.О.Фирсова интонациялардың экспрессивті-бағалауыштық қызметін қазіргі француз тілінің негізінде қарастырады. Еңбекте интонациялардың өзіндік қолданысындағы бағалауыштық-экспрессивтік қызметіне кешенді талдау (лингвистикалық, аудиториялық, электроакустикалық) жасалынады. Автор «Мы считаем, что интонация является одним из важнейших, а часто единственным средством актуализации положительной или отрицательной оценки в процессе развертывания устного высказывания. Это обозначает что положительная или отрицательная оценка должна иметь собственный набор дифференциальных просодических признаков, позволяющих разграничить положительное и отрицательное оценочное отношение говорящего к объекту речи при слуховом восприятии» (1, 86),-деп атап көрсетеді.

Интонациядағы тілдік интерференция біршама зерттелген дедік. Ғылымда интонацияны нысан ретінде ерекше талдау әдістемесі, оның ішінде көркем интонацияны баса көрсете отырып қарастыру көзделуде.

Стилистикалық графикалық құралдар мағынаны жеткізудегі функционалды тұрғыдан, яғни мәтіннің және авторлық интенцияның берілуінде маңызды болып табылады. Тілдің бұл қызметіне мәтінді визуалды қабылдаудағы информативтілік, реципиентке эстетикалық әсер ету, эмотивтілік, ассоциативтілік жатады.

Көркем әдебиет тілін қарастыруда, көркем интонацияны зерттеу саласы әлі де тың. Бұл құбылыс өзіндік құрылымдық ерекшеліктері бар, мәтіндегі авторлық интонациялардың өзгешеліктерін қарастыруды қажет етеді.

Ауқымды фонетикалық формадағы дүниелерді синтаксистік тұрғыдан қарастырғанда, күрделі синтаксистік тұтастықтардан, сөйлеудегі түрлі коммуникативтік типті (хабарлы, бұйрықты, сұраулы) интонемалардан құралады. Интонемалар синтагмалардың барлық түрлерінде көрініс табады, бұл интонациялық өрнектердің фразалардағы құрылымдық-семантикалық ерекшеліктеріне негізделеді. Осыған орай, поэтикалық шығармалардағы интонемалар туралы ғалым З.М.Базарбаева былай деп өте нақты көрсетеді: «Направление движения частоты основного тона, тональные диапазоны и уровни, мелодические интервалы, интенсивность, пауза, темп, тембр, локализация ударений и др. просодические средства участвуют в интонационно-ритмическом построении поэтических произведений» (2, 269).

Демек, интонациялардың репрезентациясын талдауда нормативті және авторлық, соның ішінде авторлық стилситикалық құралдарға баса көңіл бөлінеді.

Жоғарыда айтылған мәтіндегі авторлық интонация туралы М.И.Баламакова: «Осознание роли стилистической графики как особого средства выражения авторской интенции, а также знание способов ее интонационной репрезентированности необходимо для адекватной интерпретации художественного произведения, для подлинно филологического его понимания (3, 163),-деп анықтайды.

Интонациялар сахналық мәтіндерде сөйлеу әуенін, созыңқылығын, интенсивтілігін, сөйлеу қарқынын білдіреді. Сондай-ақ, сөздердің мағынасын айқындаудың маңызды құралы ретінде сөйлеуді дұрыс қалыптастыруға ықпал етеді.

Мәселен, көркем мәтіндерде дыбыстардың қайталануы күрделі құбылыс. Ғалымдар өлеңде кездесетін дыбыстық қайталамаларды эвфоникалық және метрикалық деп бөліп жүр. Дыбыстардың дисгармониясының эстетикалық мәні күшті болатындығы айқын. Дыбыстық құрам әсіресе поэтикалық тілде айқын сезіледі. Ғалымдар поэтикалық тілдегі әуезді-мағыналық құрылым көркем шығармалардың қуатын арттыратын негізгі құралдарға жатады (Л. Тимофеев) десе, О.Брик шығарманың тек

дыбыстық жағын талдау, оның сыртқы әдемілігін ғана көрсетеді дейді. Осы пікірге орай, белгілі ғалым Р.Сыздықтың «Сахнадан естілер сөз жайында» мақаласындағы: «Дыбыс үйлесімі белгілі бір өлшемге сай құрылған, төгіліп тұратын шешендік типтегі монологтарда өте-мөте көзге түседі. «Еңлік-Кебек», «Қозы Көрпеш – Баян сұлу», «Қобыланды», «Ақан сері – Ақтоқты» сияқты қазақ драматургиясы классикалық шығармаларының көп жерлері өлең емес, қарас сөз бола тұра осындай ұйқасты-үйлесімді сөздермен келеді» (4, 167), -деуінде интонацияға да қатысты үлкен мән жатыр.

Осы орайда, Абай өлеңдеріндегі көркемдеуіш тәсілдерді қарастырған Б.А.Қалиев: «Әуезділіктің (фониканың) стилистикалық «белсенділігі» тілдің эмоциялық бояуына (реңкіне) байланысты болады. Тілдің дыбыстық жағына мән берілу үшін сөздердің дыбыстауда (оқытуда) айқын бөлінуі және мәнерлілік бейнелілікке ие болатын дыбыстардың да бөлініп айтылуы тиіс. Бұл поэзия мен жоғары эмоционалды прозада ғана болуы мүмкін айрықша дауыс ырғағын (интонацияны) қажет етеді. Мұндай шығармаларда сөздердегі интонациялық еркіндікке едәуір қол жеткізіледі», -дейді (5, 68).

Ал Е.В.Сулова болса, өлең стиліндегі интонациялады қарастырады. Өлең құрылымы интонациясының материалы – тілдік интонация болып табылады. Көркем шығармадағы автордың дара қолтаңбасындағы интонацияларды айқындауға күш салады. Ол туралы автор былай дейді: «Базой для проявления авторской индивидуальности в интонационном стихотворном стиле является речевая деятельность, направленная на выражение авторской концепции картины мира, устойчиво соотносимой с личностным смыслом открываемом в слове и в стихах» (6, 6).

Бұл орайда тағы бір айта кететін нәрсе, дыбыстық қайталамалардың түріне жататын – ырғақ мәселесі драмалық шығармалар үшін де маңызды. Бұл поэтикалық мәтіндердің табиғатын танытуда да аса қажет тәсіл. Суреткерлер өз шығармаларында дыбыстық жүйені талғап қолданады. Яғни, ырғақ инерциясын қалыптастырады.

Сонымен, интонацияның қай тілдің болса да жалпы жүйесіндегі орнын анықтау оңай мәселе емес. Б.Мальмбергтің айтуынша, просодияның, яғни инто-

нацияның орны – тілдің құрылымының нағыз өзегінде жатады, оны аңғармау, оның маңызын дұрыс түсінбеу – тілдің жалпы табиғатын түсінбеумен барабар.

Театрдың көркем дәстүрлі тәжірибесімен тазартылған сахна тілі, ұлттық тілдің типтік санын, әуезді сөйлеудің, яғни әуенділік, иілгіштік, үнділік, сарындылық, мәнерлілік күшін, орфоэпиялық тазалықтың ең жақсы қасиеттерін жинақтайды.

Сахнадағы сөйлеудің типтік сапасы театр дамуының, актер өнерінің ерекшелігінің және режиссерлік ұстанымның жалпы үрдістерінің әсері арқылы қалыптасады.

Дикция, дауыс, екпін, тыныс, орфоэпия, ауызекі сөздің логикалық-интонациялық заңдылықтары, осының бәрі – сөйлеу шеберлігінің маңызды да қажетті қырлары. Сахнада әртістің аузынан шыққан үнге қойылатын ең басты талап – дыбыстың таза, анық болуы. Яғни, дикция дегеніміз – бұл дыбыстың анық айтылуы. Бұл ретте орфоэпиялық және логикалық сауаттылық талап етіліп, ойдың нақты, анық болуы қадағаланады.

Ұлттық театрымыздағы сахна тілі жастарға үлгі болуы тиіс. Біздің театрларымыз, ұлттық сөйлеу мектебі, сөйлеу мәдениетінің эталоны қалыптасқан театрлар.

1. Фирсова Е.О. Оценочно-экспрессивная функция интонации (экспериментально-фонетическое исследование на мат. современного французского языка). Иркутск, 2005г.

2. Базарбаева З.М. Казахская интонация. Алматы: «Дайк-Пресс», 2008ж. – 284 стр.

3. Баламакова М.В. Авторская интонация в тексте (стилистика графика в фонетической освещении). Иванова, 1998г. – 194стр.

4. Сыздық Р. Тіл және ұлттық мәдениет (ғылыми мақалалар жинағы). Түркістан, 2005ж. – 221б.

5. Қалиев Б.А. Абай өлеңдеріндегі қайталамалар// Қарағанды университетінің Хабаршысы. №3 (55) 2009ж.

6. Сулова Е.В. Интонация и стиль стихотворной речи (на мат. поэзии XX века). Автореф. канд. диссерт. Самара, 2005г. – 16стр.

В статье рассматривается оценочно-экспрессивная функция интонации сценического языка. Раскрывается эмоциональное состояние говорящего с точки зрения паралингвистики.

Evolution – expressive function of theatre language is considered in the article. The emotional state of speaker from the point of paralinguistics is also dealt in it.

А. О. Тымболова

ДРАМАЛЫҚ ШЫҒАРМАЛАР ТІЛІНДЕГІ ФОНЕТИКАЛЫҚ ЖӘНЕ СИНТАКСИСТІК МИКРОПОЭТИКА

Микропоэтика – негізі жеке шығарманы, зерттеу талабының ерекшеліктеріне сай топ шығарманы (бір циклды, бір автордың әдеби бағыттағы жанрдың, тарихи кезеңнің қатысына қарай) баяндап,

талдап түсіндіреді. Оның тақырыптық және идеялық қалыптасуы, сөзбен зергерленуіне дейінгі үдерістің (генеративтік поэтика) қамтылуы да қарастырылады.

Демек, микропоэтика барлық аспектіде көркем шығарманы баяндап, оның табиғатын ашумен айналысады, сол арқылы шығарманың эстетикалық ықпалды қасиетінің дара жүйесін, моделін жасайды.

Микропоэтиканың басты қарастыратын мәселесі – композиция, яғни барлық эстетикалық мәні бар элементтердің бір бірімен үйлесім-үндестігі. Микропоэтикалық талдаулар барысында барлық көркемдік құралдар сараланып, шығарма құрылымындағы барлық жай айқындалады.

Микропоэтика деген ұғым әдеби шығарманың поэтикалық тілін білдіреді дедік. Поэтикалық тілде сөзді тура және ауыспалы мағынада қолдануға болады. Егер бір құбылыстың берілуінің өзі поэтикалық болып келсе, онда сөз тура мағынасында қолданылады, ал егер ойды басқаша көрсету керек болса, яғни, кейпкерлердің сезімін жетілдіру керек болса, онда сөз ауыспалы мағынада жұмсалады. Эстетикалық мағынасы зор, оқырманды толқытатын поэтикалық шығарма, жай ауызекі сөйлеуге карағанда, бір адамға ғана емес, бүкіл көрерменге ой салады.

Драматургиядағы поэтикалық тіл сахна тілі ретінде қарастырылады, оны драматург жазып, режиссер мен актер сахнаға шығарады. Актер сахнада автордың дайын мәтінін қолданады, бірақ оны спонтанды түрде, яғни өз жанынан шығарғандай етіп жанды күйде жеткізе білуі тиіс. Яғни, актер сөзге бар өнерін салады, ол сөз арқылы кейпкерінің ішкі жан дүниесін, сезімін, қайғысын, қуанышын т.б. көрсете алады. Демек, режиссер мен актер тіл арқылы кейпкердің көзқарасын, мінезін, оның парасатын, ой өрісін жеткізуге тырысады.

Сахна тілінде диалектизмдерді орынсыз қолдану қатаң қадағаланады.

Олар әдеби тілдің фонетикалық, лексика-морфологиялық талаптарына сай келмейтіндіктен, белгілі бір диалектік топқа мінездеме бергенде ғана, оқиғаны аша түсу үшін қолданылады. Сондай ақ кино және театр тілінде ұзақ құрмалас сөйлемдер қолданылмайды. Драмалық шығармалардың қойылуында диалогтар, монологтар, актерлардың жеке репликалары сахна тілінің зерттеу нысанына айналады.

Драмалық актерлардың тілі орфоэпиялық жағынан жатық болуы тиіс. Режиссер актердің мінез-құлқына, өмірлік көзқарасына, әлеуметтік-физикалық және интеллектуалдық деңгейіне қарай рөл береді.

Драмалық шығармалардың көркем поэтикалық стилі, басқа көркем шығармалардан гөрі өзіндік әуенділігімен, эмоционалдығымен және ырғақ әртүрлілігімен көрінетін экспрессивті-функционалды стиль арқылы ерекшеленеді. Жалпы актер тіліндегі просодиялық реңктің басым болуы сахналық әрекеттің мәнін ашып, қажетті тонды, колоритті табуға көмектеседі.

Фонетикалық микропоэтика. Лингвопоэтиканың нысаны болған поэтикалық тіл және біз зерттеп отырған драмадағы көркем мәтін белгілі бір элементтердің, бірліктердің жүйесі. Осы элементтер мен бірліктер, олардың арасындағы қарым-қатынас

пен байланыстың көркем бүтіндік түзуінің аясында қарастырылуы қажет.

Тіл білімінде тілді жүйелік және құрылымдық бағытта қарастыру фонетикалық деңгейден басталатыны сияқты, микропоэтикалық тілді зерттеу де ондағы бастапқы элементтерді, оларға қатысты факторларды, көріністерді талдаудан басталады. Яғни, микропоэтикалық тілде бастапқы элемент сөздегі дыбыс болып есептеледі. Осының негізінде фонетикалық микропоэтикаға әр түрлі фонетикалық құралдар жатады. Атап айтқанда, актерлардың дауысты және дауыссыз дыбыстарды айту ерекшеліктерін, сахнадағы орфоэпиялық норманың сақталуын, ассонанс, аллитерация, эвфония, дыбыстық қайталаулар, ұйқас, паронимия мәселелері, сөздегі және фразедағы екпін, тілдегі ұлттық акцент пен оның интонациядағы өзгешеліктерін, контекстегі сөздің айтылуындағы түрлі өзгерістерді т.б. көрсетуге болады.

Күнделікті қолданыстағы тілде, ғылыми, ресми, публицистикалық тілде фонетикалық көріністер автоматты түрде қабылданатындықтан, аса байқала бермейді. Ал көркем мәтінде олар таңдап, талғап қолданылатындықтан өзгеше мәнге ие болады. Алайда мұндай өзгешелік сыртқы эффект, формалық қана көрініс болмастан, поэтикалық тілде көркем мәтіннің идеялық-тематикалық, композициялық, поэтикалық, семантикалық түзілістерінде де маңызды рөл ойнайды. Мұнда фонетикалық факторлар да эмотивтік, экспрессивтік, эстетикалық, семантикалық мәнге ие болып, поэтикалық мазмұнды ашып берудің бір маңызды қызметін атқарады.

Драмалық көркем мәтіндердегі фонетикалық факторларды жалаң ғана эвфония, үндестік, дыбыстық жақтан сәйкестікпен ғана шектеп қарастыруға болмайды. Эстетикалық бүтіндік деп саналатын көркем мәтіннің фонетикалық жақтан қолданысы да эстетикалық түрге ие болуы шарт. Сондықтан сыртқы әсерлер фонетикалық көріністердің негізгі міндетін түзбейді, ол мәтіннің немесе контекстің мән-мазмұныменен бірлікте қарастырылуы қажет. Демек, драма тілінің дыбыстық жақтан зерттелуі мазмұнмен бірлікте қарастырылғанда және эстетикалық мәнге ие болғанда ғана маңызды болмақ.

Драма тіліндегі фонетикалық факторларды мәтіннің семантикалық және композициялық түзілісімен байланыста талдаған жөн. Дыбыстар лексика семантикалық сөздің құрамында орын алғанда ғана функционалды жақтан мәнге ие бола алады. Яғни дыбыстың орналасуы, жиілігі, позициялық өзгешелігі сөзге көшіп, көркем мәтінде олар дыбыстық түзілісі бойынша белгілі бір топтарға бірігіп, өзара байланысқа түседі. Кей жағдайларда фонетикалық түзіліске негізделген байланыстар грамматикалық (синтаксистік) байланыстардан да мықты болуы мүмкін.

Көркем мәтіннің түзілісіндегі фонетикалық семантикалық байланыстарды тудыратын қолданыстарға дыбыстық қайталаулар, аллитерация, ассонанс, рифма (ұйқас) кіреді дедік.

Драма тіліндегі қайталамалар белгілі бір тәртіпке, міндетке бағынып, мәтіннің жалпы мазмұнына